

**PRETISCI POVODOM 100. OBLJETNICE HRVATSKOG
SJEMENARSTVA
(Izbor napisa o sjemenarstvu objavljenih od 1774. do 1909)**

Ivan Kapistran **Adamović**

Od sijanja i semena (Gospodarski pravilnik pisan 1774)

Izbor naredbi slavonskog vlastelina ikavca kajkavcu upravitelju njegovog imanja u Sv. Jeleni.)

Ante **Kuzmanić**

O izabranju i uzdržanju sjemena sjemena (Gospodarski list 1848)

Izbor iz većeg članka Zemljotežanje prvog urednika ZORE DALMATINSKE

Josip **Dočkal**

Izbor sjemena (Gospodarski list 1859)

Dragutin **Stražimir**

Kukuruz Stražimirovac (Gospodarski list (1874) Dodatak: O kukuruзу Stražimirovcu i njegovim roditeljima (izvaci iz gopodarskih listova i knjiga od 1867. do 1914. O sjemenu iz 1880).

Kukuruz Stražimirovac je prva hrvatska sorta kukuruza poznatog oplemenjivača dobivena bastardizacijom započetom 1860. u Donjoj Zelini i kasnijim odabirom.

Aleksa **Russi**

a) Izmjena sjemena (Gospodarski list 1880)

b) Istraživanje sjemena (Obći uzgoj bilja 1886)

c) Postajanje suvrstih (Obći uzgoj bilja 1886)

Izbor radova pisca prve hrvatske znanstveno zasnovane učevne knjige o sjemenarstvu i oplemenjivanju bilja iz 1886. godine.

Andrija **Lenarčić**

a) Klicavost i razvoj ozledjenoga gospodarskog sjemenja (Viestnik za gospodarstvo i šumarstvo. Godina I. br. 1/1887)

b) Pravila Postaje za istraživanje sjemenja. (1893)

c) Čistoća i klijavost odnosno uporabna vrijednost najvažnijega u trgovini se nalazećega gospodarskog i šumarskog sjemenja (Način istraživanja u postaji i njezin 10-godišnji rad, 1903)

Izbor iz radova prvog predstojnika Postaje za istraživanje sjemenja.

Gustav **Bohutinski**

Nešto o sjemenu (Gospodarska smotra I sv. 2/1909)

Rad prvog hrvatskog generičara, istraživača heteroze kukuruza i znanstvenog oplemenjivača)

(Priredio prof. dr. Franjo Šatović)

OD SIJANJA I SEMENA
(izbor naredbi iz II. poglavlja Gospodarskog pravilnika)

Ivan Kapistran Adamović¹
(1774)

80. I zato da se more pšenica ranije sijati, potrebno je kukuruza prvo Đurđeva sijati po stubičanski.

(Stubičanci, preci domaćina našeg Simpozija 100. obljetnica hrvatskog sjemenarstva, bili su prije 220 godina uzor naprednom slavonskom veleposjedniku u sisanju kukuruza i pšenice!)

86. Svakojaki žitek, kojega sijati daje, naj dvorski naprvo čisto porešetati, izčistiti i propraviti dade i ne kano do vezda vu preseki, nego vu žakli vun odvesti dade. na jedno jutro naj zeme dva vaganja, a vu gorškoj zemlji i pol drugi vaganj pšenice i raži dosta je, ako ne bi ljudi (koji bolje znadu) naši i muži morebiti više za hasen gospocki potrebuвати.

87. Vu sisanju naj seme dvorski prvo vu vodi do gnoja čisto crnoj namoči i posle toga sas negasitim krečom iliti vapnom dobro stučenim i prosijatim tako poškropi, da na svako seme mišajuć malo kreča padne. Ovak nikada magla navadna ne bude pšenici i raži naškoditi mogla.

88. Uvik za sisanje dobri spametni gospodari, a nikad mlade muži ne valja vuzeti, ar vu sisanju najviše stoji.

89. Zobi vu februara miseca, kak vrime dopusti, on hip i dan sijati daj, ar zobi blato ne škodi (veli najmre Vugrin), vu prah pšenicu, a vu blato zobi sijati je potrebno.

90. I takajše na svaki žitek dobro valja pozor imati, da se vu svojem vremenu požanje ili pokosi, da zrno, kada prezrije, ne ispadne i tak velik kvar gospoštini ne učini se.

91. Pokehdob da veliko rešeto imamo, na kojemu se lako svakojaki žitak najmre u dvoru ili na hambaru, kada je vitar, izčistiti more, na pljevači robotu trošiti nije potrebno.

110. Kak vide oficiali, da je žitek požeti suh, neka taki voziti, vu suho deti i on hip sas kobile dvi vršiti je tak potrebno, da uvik jedan pandur spameten i zaklet

¹ Ivan Kapistran Adamović (21.10.1726. Pečuh - 4.12.1803. Čepin), sin upravitelja beljskih dobara Martina, juratuš, podžupan virovitički, provoditelj terezijanskog slavonskog urbara od 1756-1762, slavonski plemić vlasnik imanja Čepin i po ženi Križevčanki Saić dobio više imanja. Za upravitelja dobra Sv. Jelena kraj Sv. Ivana Zeline napisao je kajkavsko-ikavski Gospodarski pravilnik (Regulamentum domaniale). Rukopis je objavio J. Bosendorfer u knjizi Agrarni odnosi u Slavoniji. Zagreb, 1952. U Čepinu je 1785. podigao prvu užarnicu i pronašao metodu tzv. suhog močenja konoplje i postao izvoznik brodske užadi. Njegov istoimeni prapraunuk je bio prvi predsjednik slavonskog gospodarskog društva osnovanog 1785. godine u Osijeku pod imenom Bodenkulturverein.

iznova prid sucem selskim i dvorskijem kod vršidbe iliti mlaci ostaje. Kojega dužnost jest na to najbolje paziti da se sve lipo iščisti, da se nikaj ne ukrade iliti pohabi.

112. Kada se pšenica i raž na rešeto pušća, i od drugog žitka valja kukolj dobro na suho misto da se spravi, koga majurica malo namočitog naj kokošima zobati daje, ar od njega kokoši vrlo jaja nesu, što sam ja i mlogi drugi probuvali.

124. Da pako žiški ili bile mušice vu njega ne dojdu, prvo nego se naj se kroz veliko rešeto od praħa očisti i među njega odozgor bazgovinu, svrže i listje deti je potrebno, ar od ovoga svi žiški beže i mušice takajše ne mogu trpiti. Dobro je takajše, kad človek zeme od smole zetin iliti kolomaz ter na suhe ogulene palice namaže se i vu žitek pomeće; vu škrinje pak čisto žitak očisti se, i nutri črlenog luka pomeće se.

126. Kada se kukuruz, konopljina i lan sije, da uvik čuvar pomoć more imati, klopoteci privezati, strašilo na ovi deti, i preju debelu (kak muži čine) mnogimi strašilima i sas ubitimi vranami, svrakami, ptići plašiti je potrebno.

IV.10. Da se pako čelad leglje ishraniti more, za zimu bažul, leću, bob, okicu, kiru, zelje, repu, jabuke zemeljske iliti krumpir, buče naj ofical sijati i takajše prosenu, hajdinsku i ječmenu kašu vu trlici tući, ozdik u Svetoj Heleni dade.

IV.11. Ob letu vu pramaletu vu bašći salatu, kel, zelje rano, dinje mložinom za zimu dovolno, povrtnicu, ranu repu, baburke i ostala sijati, saditi dade, ar zelenila iz vrta mloga troška zakloni, i salata se more kuhati i maščom, stepkami polijati.

(Od američkih biljaka uzgaja se: kukuruz, krumpir, grah, paprika (baburka) i buče iliti bundeve).

IV. 36. Svako drugo leto valja detelicu sijati i zato od stare detelice seme dobro valja postavljati, sušiti, izbiti i prerešetati.

(J. Bösendorfer. Agrarni odnosi u Slavoniji, Zagreb, 1952)